

6. Hoffmann E. T. A. Ritter Gluck. *Johann Wolfgang Goethe bis Heinrich von Kleist. Der Kanon. Die deutsche Literatur. Erzählungen* / Insel Verlag : Frankfurt am Main/Leipzig, 2003. 606 S.
7. Uhlmann D. Die artifizielle Präsenz des Ritters Gluck // *Laboratorium Aufklärung* / Hrsg. von Olaf Breidbach, Daniel Fulda, Hartmut Rosa. Paderborn: Wilhelm Fink, 2014. S. 85–96.
8. Mayer H. Die Wirklichkeit E. T. A. Hoffmanns. *Poetische Werke. Band 1.* Aufbau-Verlag-Berlin, 1958. S. 5–55.
9. Abraham W. Synästhesie als Metapher. *Folia Linguistica*. 1987. Vol. 21. S. 155–190.

УДК 811.111'367:17.022.1:821.111(73)

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.31.11>

ВВІЧЛИВІСТЬ В АНТИУТОПІЇ: СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ФАТИЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ У КОМІКСАХ ПРО БЕТМЕНА

POLITENESS IN DYSTOPIA: STRUCTURAL PECULIARITIES OF PHATIC UTTERANCES IN BATMAN COMICS

Пожарицька О.О.,

orcid.org/0000-0003-4820-8129

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри граматики англійської мови

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Лішук А.М.,

orcid.org/0009-0003-3325-6299

студентка II курсу магістратури факультету романо-германської філології

Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

Дане дослідження присвячене проблемі фатичних конструкцій в англійськомовних коміксах. Актуальність роботи випливає з популярності коміксів, що різко контрастує з кількістю присвячених їм лінгвістичних досліджень. Так, хоча комікси вивчаються як культурний та літературний феномен, їхні лінгвістичні особливості досі досить рідко потрапляли в центр уваги. Метою цього дослідження є цілісна інтерпретація формул ввічливості, що використовуються в коміксах-антиутопіях, шляхом аналізу їхніх структурних особливостей та ролі останніх у створенні атмосфери твору. Матеріалом для аналізу обрано комікси про Бетмена через непересічну харизму їхнього головного героя та жанр антиутопії, похмурий задумливий характер якого та відсутність свободи вибору також мають впливати на фатичну комунікацію в коміксах. Корпус для аналізу налічує 300 мовленнєвих зразків, вилучених методом суцільної вибірки. В результаті аналізу були зроблені наступні висновки.

Комікси про Бетмена розглядаються в роботі як антиутопія, і хоча їхній загальний гуманізм іноді ставиться під сумнів дослідниками, ми підтримуємо ідею про те, що головний герой є втіленням усього гуманізму, який є у Готемі.

Структурно-непредикатні речення становлять найпоширеніший тип фатичних висловлювань у коміксах про Бетмена, їхня частотність сягає до 44,2%. Друге місце посідають прості нееліптичні конструкції (23,3%) та односкладні еліптичні прості речення (17,4%). Фатичні висловлення досить рідко зустрічаються у складі складносурядних або складнопідрядних речень (15,1%), а у складі ускладнених або двоскладних еліптичних простих речень їх не зафіксовано. Така тенденція пояснюється природою жанру, який імітує повсякденне мовлення сьогодення і здебільшого зображує нижчі соціальні класи в досліджуваній антиутопії. Крім того, комікси тяжіють до динамічної оповіді, що також передбачає використання коротких і простих синтаксичних конструкцій та кліше.

Перспективи дослідження вбачаємо у вивченні семантичних типів фатичних висловлювань у коміксах про Бетмена.

Ключові слова: антиутопія, комікс, жанр, фатичні висловлювання, речення, свобода вибору, гуманізм.

The present investigation is dedicated to the problem of phatic constructions in English-language comics. The topicality of the paper follows from the popularity of comic books, dramatically contrasting to the number of linguistic investigations dedicated to them. Thus, though comic books are studied as a cultural and literary phenomenon, their linguistic peculiarities have quite seldom come to the limelight of attention so far. The aim of this study is to provide a holistic interpretation of politeness formulae used in comic books-dystopias by analysing their structural peculiarities and the role of the latter in creating the atmosphere of the story. As the material for analysis, comic books about Batman have been chosen due to the outstanding charisma of their main character and the genre of dystopia, whose dark brooding nature and lack of freedom of choice are also supposed to influence phatic communication in the comics. The corpus for analysis counts 300 speech samples, singled out by consecutive selection. As a result of the analysis, the following conclusions have been made.

Batman comics are considered a dystopia in the paper and, though their general humanism is sometimes doubted by scholars, we support the idea about the main character being the embodiment of all the humanism Gotham has to offer.

Non-predication structured sentences make up the most frequent type of phatic utterances in Batman comics, ranking up to 44.2%. The runners-up are simple non-elliptical constructions (23.3%) and one-member elliptical simple sentences (17.4%). Phatic utterances are rather rarely found within compound or complex sentences (15.1%) and they haven't been registered within complicated or two-member elliptical simple sentences. This tendency is attributed to the nature of the genre, which imitates everyday speech of today and mostly depicts lower social classes in the dystopia under study. Besides, comic-books tend to dynamic narrative, which also presupposes using short and simple syntactic build-ups & cliches.

The perspectives of the study we see in the investigation of the semantic types of phatic utterances in Batman comics.

Key words: dystopia, comics, genre, phatic utterances, sentence, freedom of choice, humanism.

Постановка проблеми. У сучасному світі, насиченому великою кількістю засобів комунікації, важливо розуміти, як мовні елементи впливають на сприйняття співрозмовників один іншим та їх взаєморозуміння. Одним із таких засобів комунікації є комікси, які, окрім візуального аспекту, активно використовують мовні вирази для передачі інформації та розвитку нарративу. Серед мовних елементів коміксів важливе місце займають формули ввічливості або фатичні висловлювання – мовні конструкції, чия функція полягає в установленні та підтримці контакту між співрозмовниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та постановка завдання. Попри велику кількість досліджень з фатики (Почепцов Г.Г. [1], Потебенько О. [2], Морозова І.Б. [3] та ін.), на даному етапі бракує робіт, присвячених вивченню фатичних висловлювань саме в коміксах, що підкреслює як **актуальність**, так і **новизну** даної роботи, де вперше розглядається фатична комунікація як взаємодія різних мовленнєвих засобів із зображенням у контексті коміксів. Аналіз фатичних висловлювань у коміксах уможливають розкрити їх роль у створенні образів персонажів, встановленні атмосфери твору та розвитку нарративу. Вивчення цієї теми може внести важливий вклад у розуміння того, як формули ввічливості впливають на сприйняття читачем мовно-візуальних творів. Окрім іншого, **актуальність** нашого дослідження пов'язуємо із тим, що жанр коміксу останніми роками стає дедалі популярнішим і все більш виходить за рамки масового уявлення про комікс як про твори виключно для дітей. За допомогою коміксів письменники і художники в усьому світі порушують такі важливі теми, як ключові історичні події, стосунки між людьми, жіночий рух, культура і традиції різних країн, політика і науковий прогрес. Так, серед них існують комікси-утопії, комікси-антиутопії, романтичні комікси, комедії і т.ін.

Мета даної розвідки полягає в докладному дослідженні фатичних висловлювань у контексті англомовних коміксів-антиутопії, визначенні

їхньої ролі та впливу на сприйняття та інтерпретацію тексту. До завдань дослідження входило: проаналізувати сутність поняття «фатична комунікація» та «фатичні висловлювання»; окреслити сутність жанру коміксу та його особливості; окреслити специфіку-антиутопій про Бетмена; дослідити вживання фатичних висловлювань в коміксах про Бетмена.

Об'єктом даного дослідження є тексти сучасних антиутопій коміксів про Бетмена, а *предметом* - мовна специфіка даних текстів англійською мовою та фатичні висловлювання в них.

Отже, **матеріалом** роботи служили 300 фатичних мовленнєвих висловлювань, вилучених з коміксів про супергероя Бетмена, що належать до антиутопій, 2018–2019 р.

У процесі дослідження було використано низку специфічно лінгвістичних та загальнонаукових **методів**. Серед них: дедукція та індукція, метод лінгвістичного моделювання, дескриптивний підхід для опису загального стану та особливостей жанру, контент-аналіз (аналізуючи конкретні висловлювання та діалоги в коміксах для визначення типів фатичних висловлювань, їх контексту та функціональності), елементи конверсаційного аналізу (для вивчення взаємодії персонажів у коміксах та визначення, як фатичні висловлювання впливають на комунікативний процес; вивчення структури діалогів, використання виразів, які забезпечують соціальну взаємодію), контекстуальний аналіз (для визначення контексту, в якому використовуються фатичні висловлювання, і їхньої ролі у розкритті характеристик, розвитку сюжету чи підтримці загального нарративу), елементи семіотичного аналізу (під час розгляду символів, кольорів, форм та інших семіотичних елементів у коміксах, які можуть супроводжувати фатичні висловлювання та розширюють їхнє семіотичне значення), метод моделювання (для виокремлення моделі типового фатичного висловлювання) та ін.

Виклад основного матеріалу. Дослідження фатичних висловлювань привертало увагу багатьох вчених, як в Україні, так і поза її межами. Так,

О. Потебенько зосереджується на вивченні фатичної комунікації сучасною українською мовою та її функціональних аспектах, включаючи різні комунікативні стратегії [2]. І. Шостак, фахівець у галузі лінгвістики та стилістики, вивчає використання різнорівневих мовних засобів для виразу фатичних функцій та аналізує фатичні висловлювання як мовні універсалиї [4]. Е. Левінас, французький філософ, вивчав філософію мови та комунікації, зосереджуючись на розумінні етичних та філософських аспектів мовленнєвих актів та формул ввічливості [5]. Соціолог і психолог І. Гоффман досліджував міжлюдську взаємодію та спілкування в рамках соціальних ситуацій та роль фатичних висловлювань у процесі комунікації [6]. Д. Таннен, американська лінгвіст, у свою чергу, фокусувалася на міжкультурних аспектах спілкування та використанні мовних засобів для підтримки соціального контакту [7].

Попри те, що багато лінгвістів також вивчали мовленнєві особливості коміксів (Скотт МакКлауд [8], Уїлл Айснер [9], Дебора Черрі [10] та ін.) і внесли важливий внесок у розвиток теорії коміксів та графічних романів, розкриваючи їхні лінгвістичні та культурні особливості, саме аспект фатики так і залишився поза увагою науковців.

У процесі передачі інформації співрозмовникам необхідно встановити, підтримувати та завершити мовленнєвий контакт. «Метакомунікація або фатична комунікація спрямована на забезпечення контакту між співрозмовниками» [11, с. 203]. Фатична метакомунікація – це форма мовленнєвого спілкування, яка спрямована на встановлення та підтримку контакту між співрозмовниками. Вона часто використовується в ритуалізованих формах мовної поведінки, наприклад, при вітанні, прощанні, дякую та інших. Фатичні висловлювання, як правило, є стереотипними та відповідають соціально-етичним нормам конкретного мовного співтовариства. Вони не несуть суттєвої інформації, але служать для того, щоб показати співрозмовнику свою увагу, ввічливість та бажання підтримати контакт [12].

В.В. Феніна зазначає, що в англійській мові семантичними домінантами поля фатичної комунікації є неофіційність, дружелюбність, незначущість теми та взаємодія [13, с. 19–23].

Отже, фатичні висловлювання – це мовні конструкції, чия основна функція полягає в установленні та підтримці соціального контакту між співрозмовниками. Ці висловлювання часто використовуються для вираження взаємопідтримки, підтвердження наявності спілкування та створення позитивного або дружелюбного настрою.

Вони можуть бути вжиті в різних ситуаціях, таких як вступ у розмову, підтримка спілкування, закінчення розмови тощо.

Деякі дослідники вважають фатичні висловлювання пустими та беззначеннєвими (Х. Меленк, О. Лисенко та ін.). Так, Х. Меленк вважає, що фатичні висловлювання є неінформативними, оскільки вони не передають нову інформацію [14]. Однак вже це твердження є суперечливим, адже навіть у неформальному спілкуванні, наприклад, на вечірці, люди обмінюються інформацією, хоча вона і не є новою. Так, вони можуть обговорювати погоду, новини, або просто розповісти один одному про своє життя. Ця інформація може бути неважливою з точки зору обміну знаннями, але вона є важливою для встановлення контакту між співрозмовниками та створення атмосфери спілкування. Так само і фатичні висловлювання, які використовуються в науковій конференції, можуть бути неінформативними з точки зору обміну знаннями, але вони є важливими для встановлення контакту між учасниками конференції та створення атмосфери спілкування.

Дж. Остін, який одним з перших дав наукове визначення фатики, також вважав, що фатичні висловлювання є неповними, або не мають завершеної структури або семантики. Однак і його аргументи свідчать про те, що розглядати фатичні висловлювання лише як «порожні слова» є неправильним. Насправді, фатичні засоби різноманітні за формою та обсягом, і їхнє використання визначається різними цілями [15, с. 139].

З ним погоджується Б. Маліновський: «У фатичній комунікації слова використовуються не з метою нести певне значення; більшою мірою соціальна функція здійснюється за допомогою простого обміну словами; кожне висловлювання – це дія, яка служить прямій меті зв'язати того, хто слухає, з тим, хто говорить, узами певної соціальної спільності.» [12, с. 78–79].

Таким чином, вважаємо, що фатичні висловлювання не є неінформативними в тому сенсі, що вони не передають жодної інформації. Вони є інформативними в тому сенсі, що вони передають інформацію, яка важлива для встановлення контакту між співрозмовниками та створення атмосфери спілкування.

Комікс являє собою особливий жанр літературної творчості, що увійшов у масову культуру і поєднує в собі елементи образотворчого мистецтва та літератури. Поряд з фільмами і театром комікси розповідають широкому колу осіб історії за допомогою візуалізації. На відміну від комп'ютерних ігор, однією з ключових рис яких

є своєрідна гра з читачем завдяки графічним елементам, що наближує їх до відеоігор, у свою чергу, не подають читачеві свободу вибору, а об'єктивують авторський задум у розвитку сюжету.

Формат коміксу – кольорові картинки – говорить не на користь серйозності жанру. Однак, у книжці «Graphic Storytelling & Visual Narrative» Вілл Айснер, посилаючись на філософа Маршалла Маклюена та графічного дизайнера Квентіна Фіоре, пише наступне: «Суспільства завжди формувалися більшою мірою під впливом засобів масової інформації, за допомогою яких відбувалася комунікація, ніж під впливом змісту самої комунікації» [16, с. 19].

Існує велика кількість визначень жанру коміксу, кожне з яких виокремлює притаманні ним характерні риси. Розглянемо деякі з них.

Комікс – це «форма художнього виразу, яка використовує комбінацію малюнків та тексту для розповіді історії або передачі інформації» [17, с. 15].

Отже, комікс являє собою певну послідовність зображень, що формують цілісний твір. В Оксфордському словнику англійської мови знаходимо таке визначення коміксу: «Комікс – журнал, як правило, для дітей, що розповідає історії за допомогою картинок» [18]. Тобто словник розглядає комікс не як якусь послідовність, а як твір, що публікується в певному форматі, а саме у вигляді журналу.

Комікс – це мистецький твір, який використовує комбінацію тексту та ілюстрацій для розповіді історії чи вираження ідей. Він включає в себе «об'єднання словесного та візуального мистецтва, де текст і картинка взаємодіють для передачі повідомлення або створення розважального ефекту» [19, с. 56].

Цілком вичерпне визначення сформульоване американським художником Скоттом Макклаудом у книжці «Розуміння коміксу». Посилаючись на згаданого раніше коміксиста Вілла Айснера, автор визначає комікс як «послідовне мистецтво», маючи на увазі те, що, «ставши частиною послідовності, нехай навіть із двох картинок, зображення трансформуються в дещо більше – у твір мистецтва коміксу» [19, с. 5].

Елементарна структура коміксу включає в себе блоки тексту, називані «кадрами» або «рамками», що містять зображення та текст, розташовані в певному порядку для передачі послідовності подій. Фактично «кадр» є основною одиницею коміксу та представляє собою візуальний елемент, часто малюнок, супроводжений текстовим описом або діалогом. Текст може включати діалоги персона-

жів, розповідь чи інші елементи сюжету. У власній розвідці ми фокусувалися саме на аналізі персонажного діалогу у коміксах про Бетмена.

Комікси про Бетмена, Темного Лицара займають особливу нішу серед інших коміксів та класифікуються багатьма літературознавцями як антиутопія – жанр літератури, що представляє майбутнє як темний світ, де суспільство знаходиться у стані кризи та упадку [17; 19; 20]. У даному жанрі, як у коміксах про Бетмена, суспільству бракує свободи, індивідуальності та надії та майбутнє.

У всесвіті DC Бетмен – це альтер-его Брюса Вейна, багатого американського плебоя, філантропа та промисловця, який живе в Готем-Сіті. Історія походження Бетмена розповідає про те, як він, ставши свідком вбивства своїх батьків Томаса і Марти в дитинстві, поклявся боротися зі злочинністю. Ця жага помсти поєднується в ньому з ідеалом справедливості. Фактично він єдиний герой коміксу (не враховуючи поганців), в кого є свобода вибору, але він обирає шлях помсти та захисту свого міста. Він фізично і інтелектуально тренується, створює образ, натхненний кажаном, і вночі стежить за вулицями Готема.

Бетмен – це «символ надії та справедливості для Готема» [19, с. 81], його своєрідного гуманізму. Він є одним із найпопулярніших супергероїв у світі, і його історія була адаптована до коміксів, телебачення, фільмів та інших медіа.

На думку Дж. Стеранко, до найвідоміших рис Бетмена відносяться такі. «Він є безжалюбним борцем зі злочинністю, який не боїться використовувати силу, щоб захистити Готем. ... Він є генієм, який використовує свій розум, щоб вирішувати складні загадки та перемагати своїх ворогів. ... Він є майстром бойових мистецтв, який може впоратися з будь-яким злочинцем. ... Він – це душа міста, що страждає та бажає і помсти, і справедливості водночас» [21, с. 73].

Отже, Бетмен – це складний і багатограний персонаж, і він продовжує надихати людей у всьому світі, будучи символом надії та справедливості. Його історія через свою універсальність розповідається та буде розповідатися ще багато років.

Історія даного коміксу розпочинається у 1939 р. протягом Великої Депресії, тому вчені бачать багато паралелей між боротьбою мешканців реального Нью-Йорку та мешканців Готема. «Щоб створити антиутопію, яку повинен врятувати Бетмен, письменник Білл Фінгер представив безліч поганих умов для міста» [22].

І дійсно, у коміксах про Бетмена присутні усі типові риси антиутопії, які виокремлюють літе-

ратурознавці: «пропаганда використовується для контролю над громадянами суспільства; інформація, незалежна думка та свобода обмежуються; громадяни суспільства поклоняються певній фігурі або концепції; складається враження, що громадяни перебувають під постійним наглядом; громадяни відчувають страх перед зовнішнім світом; громадяни живуть у дегуманізованій державі; природний світ вигнаний і не викликає довіри; громадяни відповідають єдиним очікуванням; індивідуальність та інакомислення – це погано; суспільство є ілюзією досконалого утопічного світу» [23].

Щоб створити цю антиутопію, яку має врятувати Бетмен, письменник Білл Фінгер представив безліч поганих умов для міста. Він пише про злочинців, лиходіїв, гангстерів, корупцію в правовій системі, бідність, забруднення, позбавлення свободи вибору та занепад міста, позбавленого гуманізму. Втілюючи цю антиутопію в життя, художник Боб Кейн створив образ темного і небезпечного міста, де завжди здається, що настала ніч. Він спроектував місто в готичному архітектурному стилі, з будівлями зі шпилями та горгульями, які роблять місто небезпечним, похмурим і непривітним. «Поєднуючи часті кримінальні події в місті та образ самого місця дії, творці "Бетмена" створюють реалістичне вигадане місто-антиутопію» [24].

Але навіть у цьому антиутопічному світі є місце фатичним висловлюванням.

Розглянемо, які структурні типи фатичних висловлювань присутні у проаналізованому

коміксі. Розуміючи під висловлюванням актуалізоване в мовленні речення, розрізняємо, разом з Р. Гунтером, Р. Аллертоном, Б. Васоу, І.Б. Морозовою [3; 25], О.О. Пожарицькою [27; 28] та А.К. Корсаковим такі види речень: прості речення (нееліптичні структурно-предикатні, еліптичні структурно-предикатні, структурно-непредикатні речення), складні речення, ускладнені речення. Так, простим вважаємо речення з однією первинною структурою предикації (якщо така є), складними – речення з двома чи більше первинними структурами предикації; ускладненими – речення з однією первинною та однією або більше вторинними структурами предикації [26].

Під структурно-непредикатними маємо на увазі такі речення, що не мають структури предикації та не можуть бути відновлені до такої. Під структурно-предикатними розуміємо речення з підметом та присудком, представлені цілком (нееліптичні) або частково та які можуть бути відновлені з контексту (еліптичні). Репрезантованість лише підмета або лише присудка дозволяє класифікувати речення як односкладне. Двоскладними еліптичними реченнями вважаємо такі, де присудок або підмет представлено лише частково.

Зрозуміло, що зазвичай фатичні висловлювання не будуть представляти собою усе складне речення, тому у групу складних речень ми класифікуємо такі складні речення, у межах яких є наявним фатичне висловлювання.

Результати аналізу представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Структурні типи фатичних висловлювань у коміксах антиутопії про Бетмена

	Структурний тип речення	Частотність у коміксах про Бетмена, %	
1	Складні (в межах складного речення)	15,1	
2	Ускладнені	–	
	Прості	84,9	
3	Структурно-непредикатні	44,2	
	Структурно-предикатні	40,7	
4	Нееліптичні	23,3	
	Еліптичні	17,4	
5	Односкладні		17,4
6	Двоскладні		–

ПРИКЛАДИ ДО ТАБЛИЦІ 1

1. Фатичні висловлювання в межах складного речення (рис. 1)

«Hello, I'm...» [29] – складне речення в межах якого розрізняємо структурно-непредикатну фатичну клаузу «Hello» та еліптовану клаузу «I'm.»

2. Фатичні висловлювання в межах ускладненого речення – не має

3. Фатичні структурно-непредикатні висловлювання (рис. 2)

«I'm very sorry, sir...» [31, с. 291] – фатичне просте нееліптичне речення, що показує вибачення приспівника Пінгвіна.

Рис. 1. Фатичне висловлювання в межах складного речення у коміксі про Бетмена

Рис. 2. Фатичне просте структурно-непредикатне речення у коміксі про Бетмена

Рис. 3. Фатичне просте нееліптичне речення у коміксі про Бетмена

5. Фатичні прості еліптичні односкладні речення (рис. 4)

«Welcome to Japan» [29] – фатичне просте еліптичне односкладне речення. У відповідь Бетмен також використовує фатичне висловлювання, проте структурно-непредикатне: «Konichiwa, Ito-san».

Таким чином, у нашій виборці не зареєстровано фатичні еліптичні двоскладні речення, ані ускладнених речень, в межах яких були б фатичні висловлювання (типу «I wish you to be happy»).

Висновки. Отже, можна зробити висновок про характерну частотність різних структур-

них типів фатичних висловлювань або речень з ними. Найбільшу питому вагу мають ізольовані структурно-непредикатні фатичні речення (44,2%). На другому місці посідають фатичні прості нееліптичні речення (23,3%). На третьому – фатичні прості еліптичні односкладні конструкції (17,4%). Використання фатичних висловлювань в межах складних речень є менш типовим (15,1%). Такий розподіл частотності різних типів фатичних висловлювань за структурою пов'язуємо, перш за все, з самим типом твору, який імітує сучасне розмовне мовлення, якому приналежна тенденція до спрощення. Свою роль також відіграє той факт, що у коміксах-антиутопії про Бетмена зазвичай описуються неелітарні соціальні страсти, мовлення яких доволі спрощене.

Загалом, треба також зауважити, що комікси є жанром, який орієнтується на розваги та динаміку дії, чим також мотивується використання в них коротких, простих речень, які легко сприймаються читачем. Оскільки комікси часто використовують візуальну мову для передачі інформації, фатичні речення часто використовуються для пояснення або доповнення візуальної інформації. Наприклад, у коміксі може бути намальовано, як

Рис. 4. Фатичне просте еліптичне речення у коміксі про Бетмена

Бетмен стрибає з даху, і довге прощання також буде гальмувати читання та рух подій. Ізольовані структурно-непредикатні фатичні речення є найбільш простими і легко зрозумілими, тому вони є найпоширенішими в коміксах. Фатичні прості нееліптичні речення є поширеними в коміксах, оскільки вони також є досить простими і легко зрозумілими завдяки своїй повноті.

Використання фатичних висловлювань в межах складних речень є менш типовим, оскільки фатичні речення зазвичай виконують самостійну функцію і не потребують додаткових пояснень у межах одного речення.

Як і в реальному житті чи будь-якому художньому діалозі, комікси часто використовують фатичні речення для створення певної атмосфери та емоційного настрою твору. Наприклад, у коміксі може бути написано «*Good morning, Isa-kaa*» [29, с. 103], щоб створити позитивну ділову

та офіційну атмосферу або «*Hiya!*» [30, с. 59] для позначення більш дружньої бесіди.

Підбиваючи підсумки, зауважимо, що, попри темну атмосферу коміксів про Бетмена, що представляють собою антиутопію, висловлену на мультимодальному рівні – як графічно, так і вербально, – фатичні висловлювання є необхідною ланкою для побудови художньої комунікації в ньому. Маючи доволі невелику частотність, вони все одно грають важливу роль для створення атмосфери твору. Реалізація фатичних висловлювань у, перш за все, структурно-непредикатних побудовах пришвидшує динаміку нарративу твору, з одного боку, та показує інтелектуальну спрощеність персонажів, з іншого, що уможливорює повноцінну реалізацію авторської задуми твору.

Перспективи дослідження вбачаємо у вивченні семантичних типів фатичних висловлювань у коміксах про Бетмена.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Почепцов Г.Г. Фатична метакомунікація. *Семантика і прагматика синтаксичних єдностей*. К.: Наука, 1981. С. 52–59.
2. Потебенько О. Формули ввічливості в українській мові. К.: ОЛКІ, 2015. 118 с.
3. Морозова І. Б. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній англійській мові : монографія. Одеса : Друкарський дім, 2009. 384 с.
4. Шостак І. Фатична функція мови. Суми: ННВ, 2017. 98 с.
5. Levinas E. *Basic Philosophical Writings*. Indiana: Indiana University Press, 1996. 201 p.
6. Goffman E. *The presentation self in every day life*. NY: Penguin, 2015. 302 p.
7. Tannen D. *Analyzing Discourse: Text and Talk*. Georgetown: Georgetown University, 1991. 404 p.
8. Макклауд С. Розуміння коміксу. К.: АРА, 2016. 218 с.
9. Eisner W. *Comics and Sequential Art*. Koeln: Taschen, 1990. 224 p.
10. Cherry D. *Beyond the Frame: Feminism and Visual Culture, Britain 1850-2010*. NY: TaylorFrancis, 2012. 321 p.
11. Колодїць А. В. Фатичне мовлення – контактостановлююче чи ні? *Актуальні питання іноземної філології: наук. журн.* Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017. № 6. С. 201-205.
12. Malinowski B. *Myth in primitive*. London: Norton, 1926. 105 p.
13. Феніна В.В. Стратегії міжкультурної комунікації. Харків: Люкс-ПаК, 2020. 201 с.
14. Melenk H. *Alltagssprache*. München: Erzhaelung, 1990. 360 S.
15. Austin J. *Phatic Expressions*. Ldn: Malcolm, 1999. 332 p.
16. Eisner Will. *Graphic Storytelling and Visual Narrative*. Tamarac: Poorhouse Press, 2008. 192 p.
17. Cohn N. *The Visual Language of Comics. Introduction to the Structure and Cognition of Sequential Images*. London: Bloomsbury, 2013. 240 p.
18. Oxford Learner's Dictionary. URL: https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/comic_2?q=comics (дата звернення: 11 вересня 2023).
19. Heer J., Worcester K. *A Comic Studies Reader*. Jackson: University Press of Mississippi, 2009. 396 p.
20. Medrano Karen. *He's the Hero We Deserve: Batman as a Figure of Dominant Masculinity*. San Hose: San Hose State University, 2019. 54 p. DOI: <https://doi.org/10.31979/etd.xad7-qs2e>
21. Steranko J., Spurlock J.D. *Steranko Arte Noir*. California: Angel de la Calle Vanguard Productions/Semana Negra, 2002. 297 p.
22. Heise T. *Urban Underworlds: A Geography of Twentieth-Century American Literature and Culture*. New Brunswick, NJ: Rutgers UP, 2011. 514 p.
23. O'Rinova Hayotxon U. The importance of the concept of dystopia in modernism. *Science and Education*. 2023. № 4. P. 142–158.
24. McGowan M. *Gotham City and the Great Depression – An Era of Dystopia*. May 3, 2015. URL: <https://dystopiancity1939.wordpress.com/> (дата звернення: 11 вересня 2023).

25. Морозова І. Б. Покладемо квіти на могилу Елджернона: гештальт-маркери синтаксичного профайлінгу особистості. *Актуальні питання іноземної філології: наук. журн.* Луцьк: Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2018. № 8. С. 214–221.
26. Morozova I., Pozharytska O. Gestalt Analysis as a Means of Language Personality Identification. *Language and Identity: University of the West of England*. Bristol, United Kingdom, 18–20 April 2013. P. 161–162.
27. Пожарицька О.О. Авторський концепт позитивності в художньому творі: філологічна інтерпретація. *Мова. Науково-теоретичний часопис з мовознавства*. Одеса: «Астропринт», 2012. №18. С. 53–58.
28. Morozova I. B., Pozharytska O.O. Characters' Pilgrimage from the Canon to Fanfiction: A Gestalt Approach. *The IAFOR Journal of Literature and Librarianship*. Volume 10. Issue 1, 2021 Published July 28, 2021. Pp. 78–96. DOI <https://doi.org/10.22492/ijl.10.1.05>
29. Parker J. Batman '66. Volume 1. California: DC Comics, 2018. 240 p. URL: <https://viewcomiconline.com/category/batman-66-ii/> (Retrieved on November, 11, 2022).
30. Finger B. Batman Arkham: Penguin. California: DC Comics, 2018. 240 p.
31. Loeb J., Lee J. Batman: Hush. California: DC Comics, 2019. 376 p.

UDC 811.111

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.31.12>

СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ ІДИОМ НА ПОЗНАЧЕННЯ СУПЕРЕЧКИ ТА КОНФЛІКТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

SEMANTIC ANALYSIS OF IDIOMS DENOTING ARGUMENT AND CONFLICT IN ENGLISH

Popovych Ye.V.,

orcid.org/0000-0003-2279-2750

*Lecturer at the English Philology Department,
Uzhhorod National University*

Petiy N.V.,

orcid.org/0000-0002-3999-0932

*Senior lecturer at the English Philology Department
Uzhhorod National University*

The use of idioms is integral to everyday conversations, adding a sense of innovation to language through metaphorical and metonymical expressions. Despite their common use, defining idioms universally proves challenging due to their intricate and sometimes misleading nature. This article explores idioms through a semantic analysis, focusing on expressions associated with argument and conflict. Drawing on the works of various scholars it examines idiomatic expressions as unique linguistic constructions that elude straightforward definitions, emphasizing their pragmatic significance over lexical aspects.

The literature review highlights conflicts as inherent aspects of human existence and explores how idioms serve as vehicles for expressing conflicts and arguments. The studies by Zh. Krasnobayeva-Chorna, L. Bilokonko, I. Harbera, and E. Koliada dissect the distinctive expression of verbal aggression in Ukrainian phraseology, examine deception in phraseology, delineate lexico-semantic domains in Ukrainian and English phraseology, and classify English phraseological units capturing conflict meanings.

The material and methods section outlines a semantic analysis of thirty-two idioms related to argument and conflict, sourced from the Oxford Dictionary of Idioms. These idioms are systematically categorized based on the semantic domain associated with their central terms. Definition analysis and contextual analysis elucidate the semantics, connotations, and figurative aspects embedded in these idioms.

The results and discussion section presents findings on idioms categorized into semantic groups such as “Human being”, “Artifacts”, “Nature”, “Sports and warfare”, “Bible and mythology”, and “Physical phenomena”. Idioms related to the human body, artifacts, nature, sports, warfare, and biblical references are explored, revealing their metaphorical significance in conveying conflict-related notions. The study identifies and analyzes distinct semantic categories of idioms associated with conflict, revealing their metaphorical and figurative expressions.

Key words: idiom, argument, conflict, semantic analysis, meaning.